

Vec C-617/20

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

20. november 2020

Vnútroštátny súd:

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

11. november 2020

Navrhovateľka:

E.G.

Odvolatelia:

T.N.

N.N.

PRACOVNÝ DOKUMENT

Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen
(Hanzový Vyšší krajský soud v Brémach, Nemecko)

[omissis]

Uznesenie

V dedičskom konaní týkajúcom sa.
W. N., zosnulého 21. mája 2018 v Brémach,

Poručiteľ

Účastníci konania:

1. E. G., [omissis] Brémy,

Navrhovateľka

2. T. N., [omissis] Haag [Holandsko],

3. N. N., [omissis] Haag [Holandsko],

Odvolatelia

[omissis]

5. civilný senát Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Hanzový Vyšší krajský soud v Brémach) [omissis]

11. novembra 2020 rozhodol:

I. Konanie sa prerušuje na účely získania prejudiciálneho rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie týkajúceho sa výkladu článkov 13 a 28 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (ďalej len „európske nariadenie o dedičstve“) prerušuje.

II. Senát predkladá Súdnemu dvoru Európskej únie podľa článku 267 druhého odseku ZFEÚ návrh na začatie prejudiciálneho konania o otázkach týkajúcich sa výkladu článkov 13 a 28 európskeho nariadenia o dedičstve:

1. Nahrádza vyhlásenie dediča o odmietnutí dedičstva, ktoré dedič urobí pred súdom členského štátu príslušným v mieste jeho obvyklého pobytu v súlade s formálnymi náležitosťami platnými v tomto štáte,

vyhlásenie o odmietnutí dedičstva, ktoré sa má urobiť pred súdom iného členského štátu, ktorý je príslušný pre konanie vo veci právneho nástupníctva po smrti osoby, takým spôsobom, že sa považuje za účinne vykonané v čase urobenia takéhoto vyhlásenia (substitúcia)?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku:

Je okrem formálne účinného vyhlásenia pred príslušným súdom v mieste obvyklého pobytu osoby odmietajúcej dedičstvo pre nadobudnutie účinnosti vyhlásenia tejto osoby o odmietnutí dedičstva potrebné, aby súd, ktorý má právomoc konať v otázkach právneho nástupníctva v rámci pozostalosti, informovala o vykonaní takéhoto vyhlásenia?

3. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku a kladnej odpovede na druhú otázku:

a. Je pre účinnosť vyhlásenia o odmietnutí dedičstva, a najmä pre dodržanie lehôt, ktorým podlieha uskutočnenie vyhlásenia v mieste jeho odovzdania, potrebné, aby sa pred súdom, ktorý má právomoc konať v otázkach právneho nástupníctva v rámci pozostalosti, konalo v jazyku používanom v mieste jeho súdnej príslušnosti?

b. Je pre účinnosť vyhlásenia o odmietnutí dedičstva a najmä pre dodržanie lehôt, ktorým podlieha uskutočnenie vyhlásenia v mieste jeho odovzdania, potrebné, aby sa súdu, ktorý má právomoc konať v otázkach právneho nástupníctva v rámci pozostalosti, predložili verejné listiny vydané súdom, ktorý je príslušný v mieste obvyklého pobytu osoby odmietajúcej dedičstvo, v súvislosti s odmietnutím dedičstva v originálnom vyhotovení spoločne s prekladom?

III. Odôvodnenie:

1.

Dňa 21. mája 2018 skonal v Brémach poručiteľ, ktorý sa narodil 4. januára 1945 a mal holandské štátne občianstvo. Navrhovateľka je vdovou po poručiteľovi, účastníci konania v 2. a 3. rade sú potomkami brata zosnulého, ktorý zomrel skôr.

Navrhovateľka požiadala formou notárskej zápisnice z 21. januára 2019 o vydanie osvedčenia o dedičstve pre územie Spoločenstva podľa ktorého v súlade so zákonnou dedičskou postupnosťou dedila po poručiteľovi navrhovateľka v rozsahu $\frac{3}{4}$ a odvolatelia v rozsahu $\frac{1}{8}$ pre každého z nich. Keďže pre navrhovateľku bolo zložené predložiť všetky potrebné úradné listiny na účely zistenia zákonnej dedičskej postupnosti, obrátil sa Amtsgericht – Nachlassgericht Bremen (Okresný súd v Brémach - súd rozhodujúci o dedičstve, Nemecko) listom

z 19. júna 2019 najskôr na odvolateľov a informoval ich o podaní žiadosti o vydanie osvedčenia o dedičstve. Zároveň súd požiadal o preposlanie niektorých bližšie konkretizovaných verejných listín. Následne bol 14. augusta 2019 súdu doručený e-mail od pána K, ktorý uviedol, že bol poverený odvolateľmi, aby získal informácie o stave dedičského konania. Súd rozhodujúci o dedičstve uviedol, že sa k tejto otázke nevie vyjadriť a odporučil sa obrátiť na právne poradenstvo. Ďalšie vyjadrenia odvolateľa najskôr nepredložili. Po tom, čo navrhovateľka napokon predložila potrebné úradné listiny, boli odvolatelia listom z 22. novembra 2019 vypočutí súdom rozhodujúcim o dedičstve k žiadosti o vydanie osvedčenia o dedičstve formou spätného vyjadrenia. Už 13. septembra 2019 predložili odvolatelia holandskému Okresnému súdu v Haagu vyhlásenie o odmietnutí dedičstva v súvislosti s osobou dediča po poručiteľovi, ktoré bolo zaznamenané do dedičského registra tohto súdu. Listom z 13. decembra 2019 vyhotovenom v holandskom jazyku, predložili odvolatelia súdu rozhodujúcemu o dedičstve kópie verejných listín, ktoré v tejto súvislosti vydal Okresný súd v Haagu. V liste z 3. januára 2020 Súd rozhodujúci o dedičstve odvolateľom oznámil, že podanie a verejné listiny nemožno spracovať, pretože neboli preložené do nemeckého jazyka. Následne odvolateľ v 3. rade listom z 15. januára 2020 (v nemeckom jazyku) oznámil, že dedičstvo bolo odmietnuté, vyhlásenie je v súlade s európskym právom zaregistrované v holandskom jazyku a preto nie je potrebné zabezpečiť nijaký preklad. Súd rozhodujúci o dedičstve naopak poukázal na chýbajúci preklad listín a lehoty, v ktorých možno dedičstvo odmietnuť.

Rozhodnutím z 27. februára 2020 Súd rozhodujúci o dedičstve v súlade s § 352e ods. 1 zákona o rodine zistil potrebné skutočnosti pre vydanie osvedčenia o dedičstve. Toto rozhodnutie, ktoré bolo odvolateľom oznámené 6. marca 2020, napadli obaja odvolatelia v písomnom podaní z 19. marca 2020 (doručeným 27. marca 2020) a požiadali o predĺženie lehoty na účely bližšieho odôvodnenia. Odvolatelia následne 30. júla 2020 predložili farebné kópie listín vyhotovených Okresným súdom v Haagu spolu s ich prekladom. Na základe ďalšej výzvy súdu rozhodujúcemu o dedičstve, v zmysle ktorej mu neboli predložené originály listín, boli súdu rozhodujúcemu o dedičstve 17. augusta 2020 doručené originálne verejné listiny. Uznesením z 2. septembra 2020 Súd rozhodujúci o dedičstve odvolaniu nevyhovel a postúpil konanie senátu na účely rozhodnutia vo veci. Ako dôvod Súd rozhodujúci o dedičstve uviedol, že odvolatelia sa stali (spolu)-dedičmi poručiteľa, pretože zmeškali lehotu pre odmietnutie dedičstva. Pre účinné odmietnutie nebol relevantný len samotný odkaz na odmietnutie dedičstva pred holandským súdom, ani preposlanie kópií, ale až doručenie originálnych listín, ktoré však boli súdu rozhodujúcemu o dedičstve predložené až po uplynutí šesťmesačnej lehoty pre odmietnutie dedičstva.

2.

Opravný prostriedok, ktorý podali odvolatelia, je v súlade s § 58 ods. 1 zákona o rodine dovolený a v súlade s § 59 ods. 1, § 61 ods. 1, § 63 ods. 1 zákona o rodine aj prípustný. Otázka o včasnom odmietnutí dedičstva sa preto musí vecne preskúmať.

- a. Keďže odvolatelia nemajú svoje bydlisko v Nemecku a porúčiteľ mal holandské štátne občianstvo, uplatnia sa na dedenie ustanovenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (ďalej len „európske nariadenie o dedičstve“). Podľa tohto nariadenia bol pre rozhodnutie v dedičských veciach príslušný Nachlassgericht Bremen (Súd rozhodujúci o dedičstve v Brémach) ako súd, v ktorého okrese mal porúčiteľ v čase svojej smrti svoj obvyklý pobyt (článok 4 európskeho nariadenia o dedičstve). Okrem toho sa na otázky dedičstva v zásade uplatnia ustanovenia nemeckého hmotného práva, pretože aj v tomto ohľade sa za relevantné kritérium považuje obvyklý pobyt porúčiteľa v čase jeho smrti (článok 21 ods. 1 európskeho nariadenia o dedičstve). Na rozdiel od názoru súdu rozhodujúceho o dedičstve sa však otázka účinnosti odmietnutia dedičstva nespravuje len ustanovením § 1945 BGB. Naopak, európske nariadenie o dedičstve upravuje v súvislosti s odmietnutím dedičstva v článku 13 pododseku 28 osobitné pravidlá právomoci, ako aj formálne náležitosti:

Podľa článku 13 európskeho nariadenia o dedičstve právomoc prijímať vyhlásenie o odmietnutí dedičstva okrem súdu, ktorý má právomoc rozhodnúť o dedičstve podľa článku 4 európskeho nariadenia o dedičstve, aj súdy členského štátu obvyklého pobytu dotknutej osoby, ide teda o konkurenčnú právomoc [omissis] [Odkazy na vnútroštátnu právnu literatúru]. Miestna príslušnosť súdu pre odmietnutie dedičstva sa v tomto ohľade spravuje autonómami ustanoveniami holandského práva, a teda nakoľko majú odvolatelia svoj pobyt v Haagu, viaceré dôvody podporujú záver, že Okresný súd v Haagu je miestne príslušným súdom, pričom opačný záver nie zjavný ani opodstatnený. Okrem toho v súlade s článkom 28 písm. b) sa formálne náležitosti vyhlásenia o odmietnutí dedičstva spravujú ustanoveniami platnými v mieste pobytu osoby, ktorá urobila vyhlásenie.

- b. Je však sporné, či už v čase urobenia vyhlásenia o odmietnutí dedičstva pred súdom v mieste bydliska osoby, ktorá robí vyhlásenie, odôvodňuje účinnosť odmietnutia dedičstva na súde rozhodujúceho o dedičstve, tzv. substitúciu (v zmysle prevládajúceho názoru [omissis]) [odkazy na právnu literatúru a judikatúru]. Opačný názor predpokladá riadne formálne postúpenie súdu rozhodujúcemu o dedičstve [omissis] alebo aspoň jeho upovedomenie [omissis] [odkazy na právnickú literatúru].

Opačný názor možno založiť na odôvodnení 32 nariadenia (európske nariadenie o dedičstve), v ktorom sa okrem iného uvádza, že osoby, ktoré využijú možnosť urobiť vyhlásenie v členskom štáte ich obvyklého pobytu, majú povinnosť informovať o takomto vyhlásení súd, ktorý rozhoduje o dedičstve, v lehote stanovenej právnymi predpismi upravujúcimi dedičské konanie. Z uvedeného by bolo možné vyvodit' záver, že tvorca nariadenia

vychádzal z predpokladu, že vyhlásenie o odmietnutí dedičstva začne vyvolávať právne účinky voči súdu v mieste pobytu osoby, ktorá robí vyhlásenie až vtedy, keď sa o ňom súd rozhodujúci o dedičstve dozvedel. Takýto záver by mohlo podporovať najmä to, že článok 13 európskeho nariadenia o dedičstve, na rozdiel napríklad od § 344 ods. 7 zákona o rodine, neupravuje nijakú povinnosť súdu v mieste pobytu osoby, ktorá robí vyhlásenie, informovať súd rozhodujúci o dedičstve o prijatí vyhlásenia o odmietnutí dedičstva.

- c. Rozhodnutie v konaní, konkrétne otázka, či odvolatelia včas odmietli dedičstvo, závisí od výkladu článkov 14 a 28 európskeho nariadenia o dedičstve.

Hmotnoprávne predpisy nemeckého práva, ktoré sa v tejto veci uplatnia v súlade s článkom 21 európskeho nariadenia o dedičstve si nevyžadujú výslovné prijatie dedičstva (§ 1942 BGB – zásada automatického nadobudnutia, [omissis] [odkaz na právnu literatúru]), a preto sa odvolatelia stali spoludedičmi, ak v stanovenej lehote dedičstvo neodmietli (§ 1943 BGB). Lehota pre odmietnutie predstavuje v zásade 6 týždňov a začína plynúť v okamihu, keď sa osoba dozvie o dedičskej udalosti, ako aj o dôvode jej ustanovenia za dediča (§ 1944 ods. 1 BGB). Ak tak, ako v prejednávanej veci, má dedič miesto pobytu v zahraničí, uplatní sa lehota pre odmietnutie dedičstva v trvaní 6 mesiacov (§ 1944 ods. 3 BGB). Dedič nadobudne vedomosť v okamihu, keď sa dozvie, že nastala dedičská udalosť podľa § 1942 BGB. V tejto súvislosti sa vyžaduje, aby sa spoľahlivým spôsobom dozvedel o relevantných okolnostiach, ktoré odôvodňujú predpoklad o tom, že začne konať. Povinnosť dozvedieť sa, resp. aj nezavinená nevedomosť, nezakladá začatie plynutia lehoty. Relevantná okolnosť, o ktorej sa dedič musí dozvedieť, je vznik dedičskej udalosti. Okrem toho sa tak, ako v tejto veci, v prípade zákonnej dedičskej postupnosti, prihliadne na rodinný vzťah zakladajúci postavenie dediča (aj na partnerský vzťah), ako aj na neexistenciu resp. vylúčenie predchádzajúcich dedičov. Predpoklad, že už samotná žiadosť súdu rozhodujúceho o dedičstve z 19. júna 2019 poskytla odvolateľom potrebnú, spoľahlivú, informáciu, je podľa senátu sporný. Po prvé, k tomuto písomnému podaniu nebola priložená žiadosť o vydanie osvedčenia o dedičstve, z ktorej by vyplýval dôvod určenia (dedenie zo zákona). Po druhé, žiadosť súdu rozhodujúceho o dedičstve o predloženie listín poukazuje na tú skutočnosť, že zisťovanie zákonných dedičov ešte nebolo ukončené. Okrem toho je podstatné, že odvolatelia, ktorí sú holandskými občanmi, nemuseli poznať nemecké ustanovenia upravujúce právne nástupníctvo zo zákona najmä s ohľadom na to, že šlo o právne nástupníctvo druhého stupňa (§ 1925 BGB). Aj súd rozhodujúci o dedičstve pri počítaní lehoty nevychádzal z toho, že odvolatelia získali potrebnú informáciu podľa § 1944 BGB už na základe tejto žiadosti. K takémuto záveru sa pripája aj senát. Odvolatelia sa však o tejto skutočnosti dozvedeli najneskôr 13. septembra 2019, pretože v tomto okamihu predložili okresnému súdu

v Haagu vyhlásenie o odmietnutí dedičstva, z čoho vyplýva, že sa domnievali, že nadobudli postavenie dediča.

- (1) Ak sa uplatní prevládajúci názor, ktorý je založený na substitúcii vyhlásenia o odmietnutí, bolo by vyhlásenie o odmietnutí dedičstva voči Okresnému súdu v Haagu účinné už v čase jeho vykonania 13. septembra 2019. Ak by bola zákonná lehota podľa § 1944 ods. 3 BGB dodržaná, odvolatelia by sa nestali dedičmi.
- (2) Ak sa naopak s ohľadom na odôvodnenie 32 nevychádza z úplnej substitúcie, bolo by z hľadiska účinnosti odmietnutia dedičstva možné prihliadať aj na získanie informácie pochádzajúcej od Nachlassgericht Bremen (súd rozhodujúci o dedičstve) (súd príslušný pre konanie v mieste dedičstva). V takomto prípade je však otázne, aké formálne požiadavky musia byť splnené, aby sa odmietnutie dedičstva považovalo za účinné:
 - (a.) Ak by sa len jednoduchá informácie súdu v mieste dedičstva, prípadne dokonca vo vlastnom jazyku osoby odmietajúcej dedičstvo, považovala za dostatočnú, odmietnutie dedičstva z 13. decembra 2019, t.j. v lehote, by nadobudlo účinnosť. Rovnaký záver by sa uplatnil vtedy, ak by sa vyžadovalo, aby sa verejné listiny vyhotovené pri prejave vyhlásenia súdom v mieste pobytu osoby odmietajúcej dedičstvo, priložili len ako kópie. Prináležalo by následne súdu rozhodujúcemu o dedičstve, aby si v rámci dožiadania predloženého súdu v inom členskom štáte zabezpečil osvedčenie (§ 26 zákona o rodine).
 - (b.) Ak by sa s ohľadom na právne predpisy platné v mieste súdu rozhodujúceho o dedičstve (článok 21 ods. 1 európskeho nariadenia o dedičstve) vyžadovalo, aby sa informácia o vykonanom odmietnutí dedičstva predložila v nemeckom jazyku (§ 184 GVG), musela by byť obsiahnutá v písomnom podaní odvolateľov z 15. januára 2020, pričom aj v takomto prípade by sa lehota pre odmietnutie dedičstva považovala za dodržanú. Aj v takomto prípade by si musel súd rozhodujúci o dedičstve sám zadovážiť potrebné osvedčenie (listiny) od súdu v členskom štáte.
 - (c.) Ak by sa na rozdiel od toho v súlade s názorom súdu rozhodujúceho o dedičstve vychádzalo z predpokladu, že účinné odmietnutie si napriek článku 13 európskeho nariadenia o dedičstve vyžaduje, aby sa súdu rozhodujúcemu o dedičstve predložili originály verejných listín o odmietnutí dedičstva vyhotovené súdom členského štátu spolu s úradným prekladom, takáto podmienka by v prejednávanej veci bola splnená až v auguste 2020 a k odmietnutiu dedičstva by došlo až po uplynutí

lehoty. Možno poznamenať, že takýto výklad, by len v malej miere prispel k cieľom právnej úpravy spočívajúcim v zjednodušení právneho styku, pretože v takomto prípade by dotknutá osoba mohla dedičstvo rovnako odmietnuť pred súdom rozhodujúcim o dedičstve.

[*omissis*]

[Podpisy]

[*omissis*]

[*omissis*] [vyhotovenie]

PRACOVNÝ DOKUMENT